

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjien työttömyysturva-oikeuden väliaikaiseksi järjestämiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjien työttömyysturva-oikeuden väliaikaiseksi järjestämiseksi (HE 119/2021 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Timo Meling, työ- ja elinkeinoministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- Kansaneläkelaitos
- Uudenmaan TE-toimisto
- Suomen Kuntaliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia väliaikaisesti.

Päätoimisesti yritystoiminnassa työllistyneellä henkilöllä on lähtökohtaisesti oikeus työttömyysturvaan, jos koko yritystoiminta lopetetaan. Tästä edellytyksestä on voitu covid-19-pandemian aikana poiketa työttömyysturvalain väliaikaisesti voimassa olevan työmarkkinatukioikeutta koskevan säännöksen perusteella. Nykyisen säännöksen voimassaolo päättyy 30.9.2021. Väliaikaisesti työmarkkinatukioikeutta jatkettaisiin sisällöltään muuttamattomana 30.11.2021 asti.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 neljänteen lisätalousarvioesitykseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.10.2021 ja se olisi voimassa 30.11.2021 asti.

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2021 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Työttömyysturvalain (1290/2002) väliaikainen muutos yrittäjien oikeudesta työmarkkinatukeen tuli voimaan 8.4.2020, ja sen voimassaoloa on aiemmin jatkettu 1.7.2020, 1.1.2021, 1.4.2021 ja 1.7.2021. Nykyinen väliaikainen muutos on voimassa 30.9.2021 asti.

Covid-19-pandemian hillitsemiseksi tehtyjen rajoitustoimenpiteiden ja -suositusten lieventäminen ja purkaminen mahdollistuvat, kun pandemiatilanne on riittävän vakaa ja rokotukset edistyvät riittävästi. Tämän arvioidaan johtavan kuluttajakysynnän elpymiseen ja yritystoiminnan edellytysten palautumiseen paremmalle tasolle. Kuluttajakysynnän elpymisessä ja yritystoiminnan palautumisessa saattaa kuitenkin olla toimialasta riippuen viivettä. Tästä syystä hallitus on pitänyt tarpeellisena esittää eduskunnalle yrittäjien toimeentuloa turvaavan työttömyysturvalain väliaikaisen muutoksen voimassaolon jatkamista 30.11.2021 asti.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla. Valiokunta huomauttaa, että säännösten ennakoitavuuden ja ymmärrettävyyden vuoksi tulisi jatkossa väliaikaistenkin muutosten kohdalla välttää niiden tekemistä kovin lyhyiksi jaksoiksi kerrallaan. Mikäli näin joudutaan kuitenkin toimimaan, on jatkopäätökset tehtävä ja niistä tiedotettava riittävän ajoissa.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Laki työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä varmistaa, että oikeus työmarkkinatukeen säilyy katkeamattomana 1.10.2021 alkaen, vaikka itse laki ei ehtisi tulla voimaan siihen mennessä. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa, että lain voimaantulosäännöstä täydennetään seuraavalla lauseella: ”Tätä lakia sovelletaan työnhakijan oikeuteen saada työmarkkinatukea 1 päivästä lokakuuta 2021.” Lisäys mahdollistaa työnhakijan katkottoman oikeuden työmarkkinatukeen 1.10.2021 alkaen, vaikka asiaa ei voitaisi käsitellä ennen lain voimaantuloa. Ehdotettua muutosta voidaan pitää siinä mielessä teknisluonteisena, että työmarkkinatukea maksettaisiin sen myötäkin vain siltä ajalta, jota hallituksen esityksessä esitetään.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 119/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotus)

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2021 vp

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työttömyysturvalain (1290/2002) 11 lukuun väliaikaisesti uusi 4 c § seuraavasti:

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 c §

Lain väliaikainen soveltaminen yrittäjiin

Työnhakijan oikeuteen saada työmarkkinatukea ei sovelleta, mitä 2 luvun 5 §:n 4 momentissa säädetään päätoimisen työllistymisen jatkumisesta, jos henkilön päätoiminen työskentely yrityk- sessä on päättynyt hyvin laajalle levinneen vakavan tartuntataudin takia.

Henkilön päätoimisen työskentelyn katsotaan 1 momenttia sovellettaessa päättyneen myös sil- loin, kun yritystoiminnasta siinä jokaista yrittäjänä työskentelevää henkilöä kohti syntyvä tulo on vähemmän kuin 1 089,67 euroa kuukaudessa. Tulon on tullut vähentyä hyvin laajalle levinneen vakavan tartuntataudin takia.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun työnhakijan oikeuteen saada työmarkkinatukea ei sovelleta 2 luvun 1 ja 4 §:ää, mitä 2 luvun 5 ja 5 a §:ssä säädetään työllistymisestä omassa työssä, 9, 10, 10 a, 11 ja 13—16 §:ää, 2 a luvun 4—7 §:ää, mitä 2 a luvun 8 §:ssä säädetään työstä kieltäytymi- sestä, eikä 2 a luvun 9—12, 12 a, 13, 13 a ja 14 §:ää. Työnhakijan oikeuteen saada työmarkkina- tukea sovelletaan kuitenkin, mitä 2 luvun 1 §:ssä säädetään työnhakijana olemisesta ja 2 a luvus- sa työstä kieltäytymisestä, jos hän kieltäytyy työnantajan hänelle yksilöidysti tarjoamasta työstä. Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän työllistyy kokoaikatyössä yli kahden viikon ajan.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun työnhakijan oikeuteen saada työmarkkinatukea ei sovelleta 7 luvun 2 §:ää, 7 luvun 4 §:n 2 momenttia eikä 7 luvun 7 ja 9 §:ää.

Työnhakijalla on oikeus työmarkkinatukeen 1—4 momentissa tarkoitetulla tavalla myös sil- loin, jos hänellä ei ole oikeutta ansiopäivärahaan tai peruspäivärahaan sen vuoksi, mitä 2 luvun 5 §:n 4 momentissa säädetään päätoimisen työllistymisen jatkumisesta, ja hän muutoin täyttää työmarkkinatuen saamisen edellytykset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 30 päivään marraskuuta 2021.
Tätä lakia sovelletaan työnhakijan oikeuteen saada työmarkkinatukea 1 päivästä lokakuuta 2021.

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2021 vp

Helsingissä 23.9.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Aino-Kaisa Pekonen vas

varapuheenjohtaja Katja Taimela sd

jäsen Kim Berg sd

jäsen Atte Kaleva kok

jäsen Rami Lehto ps

jäsen Niina Malm sd

jäsen Hanna-Leena Mattila kesk

jäsen Jukka Mäkynen ps

jäsen Ilmari Nurminen sd

jäsen Arto Satonen kok

jäsen Ruut Sjöblom kok

jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps

varajäsen Veronica Rehn-Kivi r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves

Valiokunnan mietintö TyVM 11/2021 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esityksen mukaisesti yrittäjien oikeutta työmarkkinatukeen koskevien väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatkettaisiin 30. päivään marraskuuta asti covid-19-pandemian edelleen jatkuessa. Väliaikaisella työttömyysturvan muutoksella pyritään turvaamaan yrittäjien hankalaa taloudellista asemaa koronakriisin keskellä.

Koronatilanne on edelleen hankala. Taloudellinen epävarmuus on edelleen suurta. Ihmisten kulutuskäyttäytymisen muutokset ovat johtaneet paikoin hankaliin tilanteisiin yrittäjien kohdalla. Myös hallituksen elinkeinotoiminnan rajoittamiseksi annetut suositukset hankaloittavat tilannetta entisestään.

Valtioneuvosto on esittänyt yrittäjien työttömyysturvaa koskevaa muutosta jo useampaan otteeseen. Kokoomuksen ja perussuomalaisten valiokuntaryhmät toteavat, että valtioneuvoston on vihdoin harkittava, että voimaantulosäännös ulotetaan esitettyä pidemmälle.

Kokoomuksen ja perussuomalaisten valiokuntaryhmät ovat esittäneet 2.12.2020, 4.3.2021 sekä 27.5.2021, että yrittäjien työttömyysturvaa koskeva lainsäädäntömuutos olisi voimassa pidempään kuin hallitus on esittänyt.

Hallituksen esityksen perusteluista ei käy ilmi, minkä takia hallitus päätyi esittämään voimaantulosäännöksen muutosta vain marraskuun loppuun saakka. Esityksen perusteluissa ei oteta kantaa siihen, miksi voimassaoloa jatketaan vain kahden kuukauden verran. Olisi loogisempaa, että voimassaoloa jatkettaisiin suoraan vuoden loppuun asti.

Koska kriisin kestosta ei ole täyttä varmuutta, on perusteltua, että yrittäjien työttömyysturvaa koskevaa väliaikaista säädöstä jatketaan vuoden loppuun saakka. Näin ollen lain voimassaolon on perusteltua olla pidempi kuin mihin hallitus on esityksessään päätenyt.

Vaikka on mahdollista, että työmarkkinatukea saavien yrittäjien määrä vähenee, on kuitenkin huomioitava pandemian aiheuttama epävarma tilanne, joka hankaloittaa yrittäjien toimintaedellytyksiä. Lisäksi elinkeinovapauteen liittyvät rajoitukset aiheuttavat merkittävää haittaa eri toimialoille.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi voimaantulosäännöksen 1 momentti muutettuna seuraavasti:

**Valiokunnan mietintö TyVM 11/2021 vp
Vastalause**

Vastalauseen muutosehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2021.
(2 mom. kuten TyVM)

Helsingissä 23.9.2021

Arto Satonen kok
Atte Kaleva kok
Ruut Sjöblom kok
Rami Lehto ps
Riikka Slunga-Poutsalo ps
Jukka Mäkyne ps